

Socialitet i arbetslivet

RECENSERADE BÖCKER

LARS-ERIK BERG

Socialitetens psykologi - språket som människans livsform.

Studentlitteratur, 2018.

Förskolebarnet - lek, språk och identitet.

Studentlitteratur, 2020.

Markus Arvidson

När arbetslivet förändras så förändras också vår syn på våra roller och oss själva (för en diskussion se Uddbäck och Gillberg 2020). Med nya yrken uppstår nya yrkesroller och yrkesidentiteter. Jag tänker till exempel på den nya så kallade gigekonomin med tillhörande gigjobb som har skildrats i reportageform i boken Cykelbudet (Teglund 2021). I boken tar författaren anställning som bud och levererar mat till olika kunder. Gigekonomin och gigjobben väcker frågor om hur våra yrkesroller och yrkesidentiteter kommer att se ut i framtiden.

För att kunna hantera frågor om det sociala samspelet i det framtida arbetslivet behövs teoretiska redskap som kan ge oss nycklar till en djupare förståelse och kunskap. Det kan till exempel handla om hur den sociala arbetsmiljön påverkas av nya arbetsvillkor. Den symboliska interaktionismen, med George Herbert Mead som den centrala förgrundsgestalten, innehåller många teoretiska insikter som hjälper oss att förstå vad roller och identiteter innebär i arbetslivet.

I böckerna *Socialitetens psykologi* (2018) och *Förskolebarnet* (2020) visar Lars-Erik Berg, med hjälp av det meadska perspektivet, hur språk, medvetande och identitet hör ihop och förutsätter varandra. Förklaringskraften hos Mead framgår inte alltid när Mead presenteras i olika läromedel. Det är en av de stora förtjänsterna med Bergs två böcker. Böckerna visar att det meadska perspektivet är mycket användbart och ger värdefulla insikter även utanför ämnet socialpsykologi, där Mead vanligtvis presenteras.

FÖRFATTARE

Markus Arvidson, lektor, sociologi, Karlstads universitet, markus.arvidson@kau.se

Socialitetens psykologi (2018) består av följande fyra delar: *Agenda, Reduktionism, Biologins socialitet eller socialitetens biologi* samt *Naturens och socialitetens dialektik*. I bokens första del presenterar Berg olika begrepp och utgångspunkter som är viktiga för bokens kommande framställning. Den andra delen tar upp problemet med alltför reduktionistiska synsätt när det gäller socialitet. I tredje delen presenterar Berg en diskussion om biologi och socialitet med hjälp av dialektiska resonemang. Bokens övergripande teman, språk och medvetande, tas upp i bokens fjärde och sista del. Boken som helhet innehåller många tänkvärda och ämnesöverskridande diskussioner som jag sedan som läsare själv kan reflektera över.

Förskolebarnet (2020) är en bok som är mer fokuserad inom ett område, förskolan, och inriktad för att passa förskolläraryrket. Boken består av tio kapitel och en epilog. I kapitlen tas olika aspekter av det meadska och socialpsykologiska perspektivet upp utifrån teman som lek, identitet, rollövertagande, språk och socialitet. Exempelen som tas upp i boken handlar om barns språkliga utveckling och socialisation, men begreppen och perspektiven är lätta att överföra till andra kontexter och situationer.

I båda böckerna använder Berg tre begreppspår likhet/olikhet, närhet/distanstid och spatial/temporal (tid/rum kallas det sistnämnda begreppsparet i Förskolebarnet). En situation där två barn leker kan analyseras med hjälp av begreppsparen. Det kan handla om att barnen har både *lika* och *olika* erfarenheter med sig i leken. Leken är *nära* eftersom den finns just i den här situationen men det kan också finnas händelser på *distanstid* med i leken. Tidsdimensioner som *framtiden, det förflutna* och *nuet* är också ständigt närvarande i leken.

I Socialitetens psykologi (2018) används de tre begreppsparen i analysen av ett tv-inslag med Jerry som är en person med stora svårigheter på grund av en neurologisk funktionsnedsättning. Jerry sitter, i stort sett, helt orörlig i sin rullstol och visar inga tecken på att kunna kommunicera med omvärlden. I tv-inslaget vill en musikerterapeut att han och Jerry ska spela på en trumma tillsammans. I slutet av inslaget, som säkerligen har föranletts av att musikerterapeuten och Jerry spenderat många timmar tillsammans, kan Jerry själv spela på trumman. Nu spelar de tillsammans. "... Jerrys huvud vänds en smula mot terapeuten och hans mun formas i ett vagt trevande leende", skriver Berg (2018, s. 185). Bergs exempel är mycket tänkvärt och visar människors behov av socialitet och vad som händer när socialiteten träder fram.

Socialitet är det genomgående och övergripande temat i de båda böckerna. Betoningen på socialitet kan ses som självklar i ett arbetsvetenskapligt sammanhang med till exempel den sociala arbetsmiljön som ett viktigt fokus. Samtidigt behövs det en ständig diskussion om socialitetens funktioner och konsekvenser, inte minst i förhållande till samhällslivets och arbetslivets utveckling med gig-

ekonomin och artificiell intelligens som två exempel. Därmed behövs en utökad kunskap inom socialitetens område.

Att begreppet alienation blivit aktuellt igen (se Alfonsson 2020) visar också det sociala samspelets betydelse och vad som händer när samspelet tappas bort. Mänsklig kontakt kan fungera som ett motgift mot det som enligt Hartmut Rosa kännetecknar den nutida alienationen: en ”relationslös relation” (Rosa 2020, s. 43). Rosa menar att det finns ett behov hos människor idag att bli påverkade och berörda, vi behöver resonans för att undvika känslor av alienation. Resonans kan i den meadska perspektivet tolkas som vårt aldrig sinande behov av socialitet. I slutet av Socialitetens psykologi konstaterar Berg; ”Det är i socialiteten som vi är människor” (2018, s. 273). Detta är värt att tänka på och ha i åtanke i diskussioner om det framtida arbetslivet.

REFERENSER:

- Alfonsson, J. (2020). *Alienation och arbete: unga behovsanställdas villkor i den flexibla kapitalismen*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Rosa, H. (2020). *Det vi inte kan råda över: om vårt förhållande till världen*. Göteborg: Daidalos.
- Teglund, A. (2021). *Cykelbudet*. Luleå: Teg Publishing.
- Uddbäck, H. & Gillberg, G. (2020). Hur ser relationen mellan arbete och identitet ut? I: G. Gillberg, E. Ljungar, A. Peixoto & J. Axelsson (red). *Vad är arbetsvetenskap? En introduktion*. Lund: Studentlitteratur, 135-157.